

Załącznik do Uchwały
Rady Powiatu w Lubaczowie
Nr XXIX/259/2021
z dnia 28 stycznia 2021r.

**Powiatowy
Program Służący Działaniom Profilaktycznym
w Zakresie Promowania i Wdrożenia Prawidłowych Metod
Wychowawczych w Stosunku do Dzieci
w Rodzinach Zagrożonych Przemocą
w Rodzinie na lata 2021-2025**

Lubaczów 2021

Spis treści

Wstęp	3
I. UWARUNKOWANIE PRAWNE POWIATOWEGO PROGRAMU SŁUŻĄCEMU DZIAŁANIOM PROFILAKTYCZNYM W ZAKRESIE PROMOWANIA I WDROŻENIA PRAWIDŁOWYCH METOD WYCHOWAWCZYCH W STOSUNKU DO DZIECI W RODZINACH ZAGROŻONYCH PRZEMOCĄ W RODZINIE NA LATA 2021-2025	6
II. PROFILAKTYKA JAKO SKUTECZNY ELEMENT PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE	8
1. Specyfika zjawiska przemocy w rodzinie.....	8
III. DIAGNOZA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE W POWIECIE LUBACZOWSKIM	14
IV. ZAŁOŻENIA PROGRAMU	22
1. Cel główny i cele szczegółowe Programu.	22
2. Zadania Programu	22
3. Realizatorzy Programu	25
4. Zakładane rezultaty Programu.	25
5. Adresaci Programu.....	26
6. Finansowanie Programu	26
7. Monitoring i ewaluacja Programu.....	26
Zakończenie	28
Spis tabel	29
Spis wykresów	29

Wstęp

Rodzina jako podstawowa komórka społeczna jest naturalnym środowiskiem wychowawczym, zapewniającym prawidłowy rozwój wszystkich jej członków, w szczególności dziecka, w każdym okresie jego rozwoju.

Rodzina oddziałuje na dziecko poprzez określony i specyficzny układ stosunków społecznych, na których podłożu dziecko przyswaja sobie określone wartości i wzory osobowe. Każda rodzina tworzy własną, jedyną w swoim rodzaju atmosferę życia domowego, na którą wpływają między innymi: wzajemne więzi między małżonkami, miłość rodzicielska do dzieci, codzienne zachowania członków rodziny, kultywowanie tradycji, a także uznawanie pewnych wartości. Do prawidłowego rozwoju dziecka bez zakłóceń czy zahamowań potrzebna jest atmosfera miłości, akceptacji, zrozumienia pomocy i poważnego traktowania z strony rodziców. Wychowawcze oddziaływanie rodziny ma istotny wpływ na socjalizację dzieci i młodzieży w drodze - często nieświadomionego - przekazywania wiedzy o otaczającym świecie wraz z wartościowaniem go i preferowaniem określonych wzorów zachowań. Tylko rodzina wydolna wychowawczo tworzy najbardziej optymalny klimat dla rozwoju dziecka i zdolna jest do zapewnienia bezpieczeństwa i wychowania potomstwa w środowisku wolnym od przemocy.

Prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny zagraża jednak szereg czynników, wśród których istotną rolę odgrywają zjawiska patologiczne. Ich oddziaływanie czyni daną rodzinę dysfunkcyjną, czyli taką, która nie potrafi sprostać swoim obowiązkom względem dzieci i innych członków rodziny oraz pomyślnie rozwiązywać swoje trudności i sytuacje kryzysowe.

Przemoc w rodzinie jest jednym z głównych problemów społecznych, wpływającym destrukcyjnie nie tylko na ofiarę przemocy ale i na jego całą rodzinę.

Przemoc postrzegana jest jako akt agresji, który zagraża naszej wolności i godności człowieka. W tym ujęciu przemoc wewnątrz rodziny godzi w podstawową wartość społeczeństwa demokratycznego. Przemoc występująca w wychowaniu dostarcza dziecku wadliwych wzorców zachowań, niszczy jego godność i poczucie bezpieczeństwa. Często staje się przyczyną ucieczek młodzieży z domu rodzinnego czy ze szkoły, wagarowania, przystępowania do agresywnych grup.¹

Przemoc jest destrukcyjną siłą, która niszczy cały system rodzinny, dlatego niezbędne jest podejmowanie działań mających na celu zapobieganie i zwalczanie przemocy w rodzinie. Ponadto niezbędne jest prowadzenie działań profilaktycznych, mających na celu zatrzymanie lub niedopuszczenie do pojawienia się przemocy w rodzinie.

Istotnym elementem każdego lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy jest profilaktyka w zakresie wsparcia rodziny w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej w stosunku do dzieci i młodzieży zagrożonej przemocą, aby zmniejszyć lub zapobiec występowaniu niepożądanych zachowań przemocowych w rodzinach zwłaszcza wobec dzieci.

¹ Agnieszka Kwitok. Przemoc w rodzinie jako źródło zachowań agresywnych młodzieży, str. 5: www.sbc.org.pl.

Rodzina jest najlepszym środowiskiem wychowawczym, dlatego też należy przede wszystkim wspierać rodzinę, aby prawidłowo wykonywała swoje funkcje. Rodzina powinna otrzymać pomoc od instytucji publicznych i organizacji pozarządowych działających w lokalnym środowisku.

Działania na rzecz rodziny powinny być zróżnicowane w zależności od natężenia i specyfiki występujących problemów. Innych form wsparcia i pomocy oczekują rodziny z problemami bezrobocia, bezdomności, ubóstwa, a innych zagrożone przemocą, uzależnieniami, czy też niewydolnością opiekuńczo-wychowawczą. Pomoc powinna służyć odbudowie i podtrzymaniu umiejętności uczestniczenia w życiu społeczności lokalnej i pełnienia ról społecznych. Podobnie, jak w przypadku innych problemów społecznych, niska efektywność działań pomocowych skierowanych do rodzin dysfunkcyjnych często wynika z rozproszenia działań różnych instytucji, w tym braku rozwiązań systemowych.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lubaczowie, mając na uwadze powyższe i fakt, że pomoc dziecku i rodzinie wymaga specjalistycznej pomocy i współpracy wszystkich instytucji opracowało zgodnie z art. 6 ust. 3 pkt. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r., poz. 218 z późn. zm.). **Powiatowy Program Służący Działaniom Profilaktycznym w Zakresie Promowania i Wdrożenia Prawidłowych Metod Wychowawczych w Stosunku do Dzieci w Rodzinach Zagrożonych Przemocą w Rodzinie na lata 2021-2025.**

Program został opracowany w oparciu o aktualnie obowiązujące akty prawne i jest spójny z Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Wojewódzkim Programem Przeciwdziałania Przemocy oraz Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Lubaczowskim.

Celem głównym Powiatowego Programu Służącego Działaniom Profilaktycznym w Zakresie Promowania i Wdrożenia Prawidłowych Metod Wychowawczych w Stosunku do Dzieci w Rodzinach Zagrożonych Przemocą w Rodzinie na lata 2021-2025 jest „**Zmniejszenia skali zjawiska przemocy w powiecie lubaczowskim poprzez promowanie i wdrożenie prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych zjawiskiem przemocy rodzinie**”.

Program w swoich zamierzeniach zakłada realizację celów szczegółowych i zadań odnoszących się do **promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych zjawiskiem przemocy rodzinie** na terenie powiatu lubaczowskiego.

Program składa się:

- 1) z przedstawienia uwarunkowań prawnych Programu;
- 2) z części opisowej zjawiska przemocy i profilaktyki, jako ważnego elementu przeciwdziałania przemocy;
- 3) diagnozy zjawiska przemocy w powiecie lubaczowskim;

4) opisu realizacji i założeń Programu.

I. UWARUNKOWANIE PRAWNE POWIATOWEGO PROGRAMU SŁUŻĄCEMU DZIAŁANIOM PROFILAKTYCZNYM W ZAKRESIE PROMOWANIA I WDROŻENIA PRAWIDŁOWYCH METOD WYCHOWAWCZYCH W STOSUNKU DO DZIECI W RODZINACH ZAGROŻONYCH PRZEMOCĄ W RODZINIE NA LATA 2021-2025

Działania ujęte w Powiatowym Programie Służącym Działaniom Profilaktycznym w Zakresie Promowania i Wdrożenia Prawidłowych Metod Wychowawczych w Stosunku do Dzieci w Rodzinach Zagrożonych Przemocą w Rodzinie na lata 2021-2025, będą realizowane w oparciu o obowiązujące akty prawne, a w szczególności:

1. ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t. j. Dz. U. z 2020 r., poz. 218), która jest postawą prawną niniejszego Programu. Ustawa nakłada na samorząd powiatowy w Art. 6 ust. 3 pkt. 2 *„opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie”*.
2. Konwencja o prawach dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. wyraża przekonanie, że: *„(...) rodzina jako podstawowa komórka społeczeństwa oraz naturalne środowisko rozwoju i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci, powinna być otoczona niezbędną ochroną oraz wsparciem, aby mogła w pełnym zakresie wypełniać swoje obowiązki w społeczeństwie uznając, że dziecko dla pełnego i harmonijnego rozwoju swojej osobowości powinno wychowywać się w środowisku rodzinnym, w atmosferze szczęścia, miłości i zrozumienia, uważając, że dziecko powinno być w pełni przygotowane do życia w społeczeństwie jako indywidualnie ukształtowana jednostka, wychowana w duchu ideałów zawartych w Karcie Narodów Zjednoczonych, a w szczególności w duchu pokoju, godności, tolerancji, wolności, równości i solidarności (...)”*.
3. Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. , która w art. 72 ust 1 zapewnia *„Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka. Każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją”*.
4. ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t. j. Dz. U. z 2020 r. poz.1876 z późn. zm.) art. 2 ust. 1 *„Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.”*
5. ustawę z dnia 9 czerwca 2011 o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. z 2020 r. poz. 821) ,Art. 3. 1. *Obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej,*

w zakresie ustalonym ustawą, spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej. 2. Obowiązek, o którym mowa w ust. 1, jednostki samorządu terytorialnego oraz organy administracji rządowej realizują w szczególności we współpracy ze środowiskiem lokalnym, sądami i ich organami pomocniczymi, Policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi."

Inne akty prawne:

6. ustawę z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t. j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1359);
7. ustawę z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (t. j. Dz. U. z 2020 r., poz. 30 z późn. zm.);
8. ustawę z dnia 6 czerwca 1997r. Kodeks karny wykonawczy (t. j. Dz. U. z 2021 r., poz. 53);
9. Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie;
10. Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie;
11. Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Lubaczowskim.

II. PROFILAKTYKA JAKO SKUTECZNY ELEMENT PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE

1. Specyfika zjawiska przemocy w rodzinie

Przemoc to intencjonalne działanie lub zaniechanie jednej osoby wobec drugiej, które wykorzystując przewagę sił narusza prawa i dobra osobiste jednostki, powodując cierpienia i szkody.

O przemocy możemy mówić wtedy, gdy zostaną spełnione 4 warunki:

- 1) jest to intencjonalne działanie lub zaniechanie działania;
- 2) jedna osoba ma wyraźną przewagę nad drugą;
- 3) działanie lub zaniechanie jednej osoby narusza prawa i dobra osobiste drugiej;
- 4) osoba wobec której stosowana jest przemoc, doznaje cierpienia i szkód fizycznych i psychicznych.²

Przemoc w rodzinie – to jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.³

Rodzaje przemocy:

- 1) **fizyczna** - naruszanie nietykalności fizycznej;
- 2) **psychiczna** - naruszenie godności osobistej;
- 3) **seksualna** - naruszenie intymności;
- 4) **ekonomiczna** - naruszenie własności;
- 5) **zaniedbanie** - naruszenie obowiązku do opieki ze strony osób bliskich.⁴

Typy przemocy w rodzinie:

- 1) przemoc wobec małżonka;
- 2) przemoc wobec dziecka;
- 3) przemoc wobec rodzeństwa;
- 4) przemoc wobec rodziców;
- 5) zaniedbywanie i przemoc wobec osób w podeszłym wieku.⁵

---

² Co to jest przemoc: www.niebieska.com.

³ Art. 2 ust. 2 Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 r. (t. j. Dz. U. z 2020 r., poz. 218).

⁴ Rodzaje przemocy: www.niebieska.com.

⁵ Anna Bakuła „Przemoc w rodzinie”: brok.edu.pl.

Cechy przemocy:

- 1) jest to proces, nie pojawia się znienacka, jest cykliczna;
- 2) ma tendencję do powtarzania się, eskaluje, nie zatrzymana przybiera na sile;
- 3) toczy się w wymiarze dominacja – uległość;
- 4) nie jest zjawiskiem niezależnym od udziału człowieka;
- 5) przejawia się w różnych formach;

Przemoc ukierunkowana jest głównie w stosunku do osób słabszych fizycznie, psychicznie o niskim poczuciu własnej wartości i uzależnionych od sprawcy. Ofiarami przemocy najczęściej zostają dzieci i kobiety. Jednakże coraz częściej zdarza się, że i mężczyźni dotknięci są przemocą w rodzinie. Szczególnie narażone na ataki przemocy są również osoby niepełnosprawne i ludzie w podeszłym wieku. Bardzo często przemoc związana jest ze spożywaniem przez sprawcę alkoholu lub innych substancji odurzających.

2. Przemoc w rodzinie wobec dziecka

Coraz częściej można zauważyć, że w rodzinach, gdzie występuje przemoc wobec matki, ma miejsce także przemoc wobec dziecka. Przemoc wobec dzieci ma konsekwencje nie tylko bezpośrednie i fizyczne, lecz także długofalowe i dotykające wielu obszarów życia dziecka.⁶ Doświadczenie przemocy w domu stanowi często przyczynę powielania agresywnych zachowań w relacjach z innymi. Przemoc wobec dziecka ze strony najbliższych pomijając obrażenia cielesne powoduje zaburzenie poczucia bezpieczeństwa i zaufania. Niezaspokojenie tych podstawowych potrzeb nie pozostaje bez znaczenia dla dalszego rozwoju młodego człowieka, może być jednocześnie przyczyną wielu schorzeń psychosomatycznych. Istnieje również duże ryzyko powielania przez najmłodszych zachowań przemocowych w dorosłym życiu, zaś brak właściwej reakcji na przemoc potęguje ją i utrwała. Dzieci, które wychowują się wśród przemocy w domu, często są zapomnianymi ofiarami przemocy. Doznają jej nie tylko wtedy, gdy są zaniebdywane przez bliskich lub bezpośrednio maltretowane, ale także wtedy, gdy są jej świadkami.⁷

Konsekwencje przemocy wobec dzieci mogą być drastyczne i trwałe. Niekorzystnie wpływają one na rozwój dziecka. Spowodowane jest to faktem, że sprawcami tych działań są osoby najbliższe dziecku. Ważne etapy i cele rozwojowe zostają zaburzone, a w konsekwencji spowodowane tym ubytki przenoszone są w dorosłość. Ubytki te wpłyną będą na zdolność utrzymania pracy i podtrzymywania związków. Dzieci przejmują zachowania rodziców i powielają je w przyszłości. Szczególnie negatywne skutki dotyczą dzieci płci męskiej, bowiem wzorce wyniesione z domu sprawiają, że w dorosłych związkach często maltretują oni swoje

---

⁶ Dziecko krzywdzone. Teorie, badania, praktyka: www.yadda.icm.edu.pl.

⁷ J. Mellibruda, *Wybrane problemy patologii życia rodzinnego*, [w:] Strelau J. (red.) Psychologia. Podręcznik akademicki. Jednostka w społeczeństwie i elementy psychologii stosowanej. Gdańsk GWP, 2002.

partnerki. Zawsze można zatrzymać przemoc wobec dziecka. W wielu przypadkach można również zatrzymać proces uszkodzania psychiki dziecka. Troskliwa, wspierająca siatka opiekuńcza ma możliwość osłabić wpływ przemocy na dziecko, dzięki której dzieci będą w stanie odbudować swoje poczucie wartości i wrażliwości. Kiedy zapewni się im bezpieczeństwo, mogą powrócić do normalnych zadań rozwojowych.

Nie bez znaczenia dla rozwoju postaw agresywnych oprócz środowiska rodzinnego czy szkolnego ważną rolę odgrywa grupa rówieśnicza. Grupy rówieśnicze uczą szeroko rozumianego współdziałania dają poczucie bezpieczeństwa i przynależności. Stwarzają możliwość wymiany poglądów, ale równocześnie mogą zachęcać i dopingować do podejmowania zachowań ryzykownych, w tym agresywno - przemocowych.

3. Profilaktyka jako element zapobiegawczy przemocy w rodzinie

Istotnym elementem każdego lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie jest profilaktyka.

1) Pojęcie ogólne profilaktyki

Zgodnie z definicją słownikową **profilaktyka to** „ogół działań zapobiegających niepożądanym zjawiskom w rozwoju i zachowaniu się ludzi. W medycynie prowadzi się do zapobiegania chorobom, propagowania zasad racjonalnego żywienia, hartowania organizmu, prawidłowego łączenia pracy z wypoczynkiem oraz stwarzania innych warunków sprzyjających rozwojowi organizmu, w pedagogice – do zapobiegania powstawaniu u dzieci niepożądanych przyzwyczajzeń i postaw, błędów w uczeniu się lub wad postaw ciała. W pewnym znaczeniu każde pożyteczne oddziaływanie pedagogiczne jest jednocześnie działaniem profilaktycznym, wytwarzając bowiem jakieś wartościowe cechy, jednocześnie zapobiega powstawaniu cech niepożądanych lub ich utrwaleniu.”⁸

Profilaktyka jest to szeroko rozumiany termin, określający działania i środki stosowane w celu zapobiegania chorobom lub pojawieniu się i rozwojowi niekorzystnego zjawiska. Oddziaływanie profilaktyczne dotyczy nie tylko jednostek, ale również grup społecznych, środowisk lokalnych, instytucji itp.

2) Odbiorcy oddziaływań profilaktycznych

Do kluczowych odbiorców oddziaływań profilaktycznych zaliczyć zatem należy:

- a) dzieci i młodzież – młodych ludzi zarówno uczących się, pracujących, jak i bezrobotnych, oraz osób z grup ryzyka,

---

⁸Cyt. za: R. Czerniachowska: Profilaktyka, kompensacja, ratownictwo, pomoc – analiza pojęć i wzajemnych powiązań między nimi. W: Pedagogika społeczna. Red. E. Murynowicz-Het-ka. T. 1. Warszawa, PWN 2007, s. 113.

- b) liderów społecznych, a mianowicie: nauczycieli, pracowników socjalnych, kuratorów, policjantów, liderów organizacji pozarządowych itp.,
- c) dorosłych – zwłaszcza rodziców, specjalne grupy dorosłych (np. ludzi starszych), a także osoby marginalizowane,
- d) środki społecznej informacji (massmedia),
- e) ogół społeczeństwa, do którego kierowane są warsztaty i treningi interpersonalne mające na celu wypracowanie podstawowych umiejętności aprobowanego społecznie funkcjonowania.

3) Główne zadania profilaktyki

Głównymi zadaniami profilaktyki społecznej są:

- a) oddziaływanie (opieka socjalna, wszelkiego rodzaju pomoc, wsparcie) na rodzinę zagrożoną patologią,
- b) pomoc w tworzeniu programów profilaktycznych dla różnych środowisk (np. szkoły),
- c) pomoc w realizacji (również finansowa) programów oraz ich ewaluacji,
- d) uświadomienie społeczeństwa o grożących patologiach i konieczności prowadzenia działań profilaktycznych, redukujących skalę zjawisk patologicznych.⁹

4) Poziomy postępowania w zapobieganiu przemocy w rodzinie.

Zapobieganie przemocy w rodzinie można prowadzić na trzech poziomach postępowania:

Pierwszy poziom - dotyczy przemian fundamentalnych. Ma to na celu zmniejszenie liczby przypadków przemocy w rodzinie oraz próbę wyeliminowania tego problemu. Podejmuje się działania mające na celu eliminowanie norm społecznych usprawiedliwień przemocy, łagodzenie stresu powodowanego nierównościami społecznymi, zmniejszenie izolacji społecznej poprzez włączanie rodzin do sieci społecznych, edukacje społeczeństwa w zakresie postaw dyskryminujących.

Drugi poziom prewencji - dotyczy przewidywania, identyfikacji czynników ryzyka występowania zachowań przemocowych. Dzięki prowadzonym badaniom można ukazać czynniki mogące prowadzić do przemocy lub zwiększające ryzyko jej wystąpienia. Znając te czynniki ośrodki i instytucje zajmujące się pomocą rodzinie, mogłyby sprawniej i efektywniej reagować na sytuacje kryzysowe w rodzinie i nie dopuścić do pojawienia się przemocy w rodzinie.

⁹W.W. Szczęsny: Zarys resocjalizacji..., s. 205–206; Z.B. Gaś: Profilaktyka w szkole. W: Profilaktyka w szkole. Poradnik dla nauczycieli. Red. B. Kamińska-Buśko, J. Szymańska. Warszawa, Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej 2005, s. 17–18.

Trzeci poziom prewencji - dotyczy opanowania przemocy w rodzinie, leczenie jej i kontrolowanie. Dotyczy on rodzin, w których zaistniała już przemoc. Działania podejmowane na trzecim poziomie mają za zadanie obniżyć ryzyko wystąpienia fizycznych i psychicznych urazów, a także na podejmowaniu prób zapobiegania przemocy w przyszłości. Przedstawione poziomy zapobiegania przemocy w rodzinie odpowiadają trzem płaszczyznom profilaktyki: pierwszorzędowej, drugorzędowej i trzeciorzędowej.

a) Profilaktyka pierwszorzędowa - adresowana jest do grupy niskiego ryzyka, do ludzi zdrowych. Działania w zakresie profilaktyki pierwszorzędowej obejmują promocję zdrowia, poprawę samopoczucia społecznego, eliminowanie patologii społecznej. Na profilaktykę pierwszorzędową składają się następujące działania:

- upowszechnianie wiedzy na temat zjawiska przemocy (przejawów, przebiegu, kierunków udzielania wsparcia),
- upowszechnianie wiedzy na temat zjawisk pokrewnych i wywołujących zjawisko przemocy w rodzinie,
- upowszechnianie wiedzy na temat zasad udzielania wsparcia w bezpośrednim środowisku osób doświadczającej przemocy,
- upowszechnianie wiedzy o formach wsparcia dostępnych w powiecie.

b) Profilaktyka (wtórna) drugorzędowa - adresowana jest do grup zwiększonego ryzyka. Celem działań jest ograniczenie głębokości i czasu trwania dysfunkcji, umożliwienie wycofania się z zachowań ryzykownych. Profilaktykę wtórną stosuje się w celu zminimalizowania i usunięcia doznanych urazów i krzywd w związku z przemocą. Na profilaktykę drugorzędową składają się:

- zapobieganie nawrotom kryzysów u osób, którym udzielano wsparcia,
- ujawnianie i eliminowanie możliwie jak najszybciej wszelkiego rodzaju zachowań przemocowych,
- umożliwienie wycofania się z nieprawidłowych zachowań.

c) Profilaktyka trzeciorzędowa - adresowana jest do grupy wysokiego ryzyka, czyli do grupy, w której rozwinęły się już symptomy choroby. Działania prowadzone na tym etapie mają na celu zablokowanie procesu chorobowego i degradacji społecznej oraz umożliwienie powrotu do normalnego życia w społeczeństwie. Profilaktykę trzeciorzędową prowadzą specjaliści, mający za zadanie przerwanie dokonujących się aktów przemocy i udzielenie bezpośredniej pomocy ofierze. Na poziomie profilaktyki trzeciorzędowej zakłada się:

- opracowywanie i wdrażanie procedur wspierania klientów dotkniętych przemocą umożliwienie wycofania się z nieprawidłowych zachowań,
- opracowywanie i wdrażanie procedur wspierania klientów dotkniętych przemocą i ich rodzin,

- przeciwdziałanie pogłębianiu się zachowań przemocowych,
- zapobieganie następstwom społecznym wynikającym ze stosowania przemocy w rodzinie.

III. DIAGNOZA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE W POWIECIE LUBACZOWSKIM

Powiat Lubaczowski zajmuje przygraniczne, północno-wschodnie tereny województwa podkarpackiego. Od wschodu graniczy z Ukrainą od północy zaś województwem lubelskim (powiaty: Tomaszów Lubelski i Biłgoraj), od południa i zachodu z powiatami jarosławskim i przeworskim. Strukturę administracyjną powiatu tworzy 8 gmin: miasto: Lubaczów, gmina: Lubaczów, gmina miejsko-wiejska: Cieszanów, Oleszyce, Narol, gmina wiejska: Horyniec Zdrój, Stary Dzików i Wielkie Oczy. Na terenie powiatu lubaczowskiego niepokojącym zjawiskiem jest przemoc wobec dzieci. Skale tego problemu na terenie powiatu obrazują dane z policji, ośrodków pomocy społecznej (OPS) i Ośrodka Interwencji Kryzysowej w Lubaczowie (OIK) oraz badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców powiatu lubaczowskiego w listopadzie 2020 r.

Tabela 1. Liczba osób dotkniętych przemocą domową wykazanych przez policję z podziałem na płeć w latach 2018-2020.

Lp.	Rok	Liczba osób dotkniętych przemocą z podziałem na płeć		
		Kobiety	Mężczyźni	Dzieci
1.	2018	48	3	5
2.	2019	62	7	13
3.	2020	39	5	5
Razem		139	15	23

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Powiatowej Policji w Lubaczowie

Tabela 2. Liczba osób dotkniętych przemocą w Gminie Miejskiej Lubaczów z podziałem na płeć w latach 2018-2020.

Lp.	Rok	Liczba osób dotkniętych przemocą z podziałem na płeć		
		Kobiety	Mężczyźni	Dzieci
1.	2018	13	1	2
2.	2019	12	0	0
3.	2020	10	0	3
Razem		35	1	5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z MOPS w Lubaczowie.

Tabela 3. Liczba osób dotkniętych przemocą z podziałem na płeć w Gminie Wiejskiej Lubaczów latach 2018-2020.

Lp.	Rok	Liczba osób dotkniętych przemocą z podziałem na płeć		
		Kobiety	Mężczyźni	Dzieci
1.	2018	23	2	0
2.	2019	28	0	0
3.	2020	21	2	0
Razem		72	4	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS w Lubaczowie.

Tabela 4. Liczba osób dotkniętych przemocą w Gminie Miejsko - Wiejskiej Narol z podziałem na płeć w latach 2018-2020.

Lp.	Rok	Liczba osób dotkniętych przemocą z podziałem na płeć		
		Kobiety	Mężczyźni	Dzieci
1.	2018	12	0	2
2.	2019	10	1	7
3.	2020	5	0	1
Razem		27	1	10

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z MGOPS w Narolu.

Tabela 5. Liczba osób dotkniętych przemocą w Gminie Miejsko - Wiejskiej Cieszanów z podziałem na płeć w latach 2018-2020.

Lp.	Rok	Liczba osób dotkniętych przemocą z podziałem na płeć		
		Kobiety	Mężczyźni	Dzieci
1.	2018	15	1	13
2.	2019	5	0	5
3.	2020	5	2	5
Razem		25	3	23

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z MGOPS w Cieszanowie.

Tabela 6. Liczba osób dotkniętych przemocą w Gminie Miejsko - Wiejskiej Oleszycy z podziałem na płeć w latach 2018-2020.

Lp.	Rok	Liczba osób dotkniętych przemocą z podziałem na płeć		
		Kobiety	Mężczyźni	Dzieci
1.	2018	7	7	15
2.	2019	7	7	9
3.	2020	3	2	2
Razem		18	16	26

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z MGOPS w Oleszycach.

Tabela 7. Liczba osób dotkniętych przemocą z podziałem na płeć w Gminie Stary Dzików latach 2018-2020.

Lp.	Rok	Liczba osób dotkniętych przemocą z podziałem na płeć		
		Kobiety	Mężczyźni	Dzieci
1.	2018	17	2	13
2.	2019	15	3	11
3.	2020	7	1	8
Razem		39	6	32

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS w Starym Dzikowie.

Tabela 8. Liczba osób dotkniętych przemocą z podziałem na płeć w Gminie Horyniec-Zdrój w latach 2018-2020.

Lp.	Rok	Liczba osób dotkniętych przemocą z podziałem na płeć		
		Kobiety	Mężczyźni	Dzieci
1.	2018	5	0	0
2.	2019	8	1	0
3.	2020	5	1	0
Razem		18	2	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS w Horyńcu-Zdrój.

Tabela 9. Liczba osób dotkniętych przemocą z podziałem na płeć w Gminie Wielkie - Oczy w latach 2018-2020.

Lp.	Rok	Liczba osób dotkniętych przemocą z podziałem na płeć		
		Kobiety	Mężczyźni	Dzieci
1.	2018	15	3	17
2.	2019	10	2	6
3.	2020	10	1	4
Razem		35	6	27

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GOPS w Wielkich Oczach.

Tabela 10. Liczba osób dotkniętych przemocą domową z podziałem na płeć objęta wsparciem przez OIK w Lubaczowie w latach 2018-2020.

Lp.	Rok	Liczba osób dotkniętych przemocą z podziałem na płeć		
		Kobiety	Mężczyźni	Dzieci
1.	2018	11	0	0
2.	2019	8	0	0
3.	2020	5	0	0
Razem		14	0	0

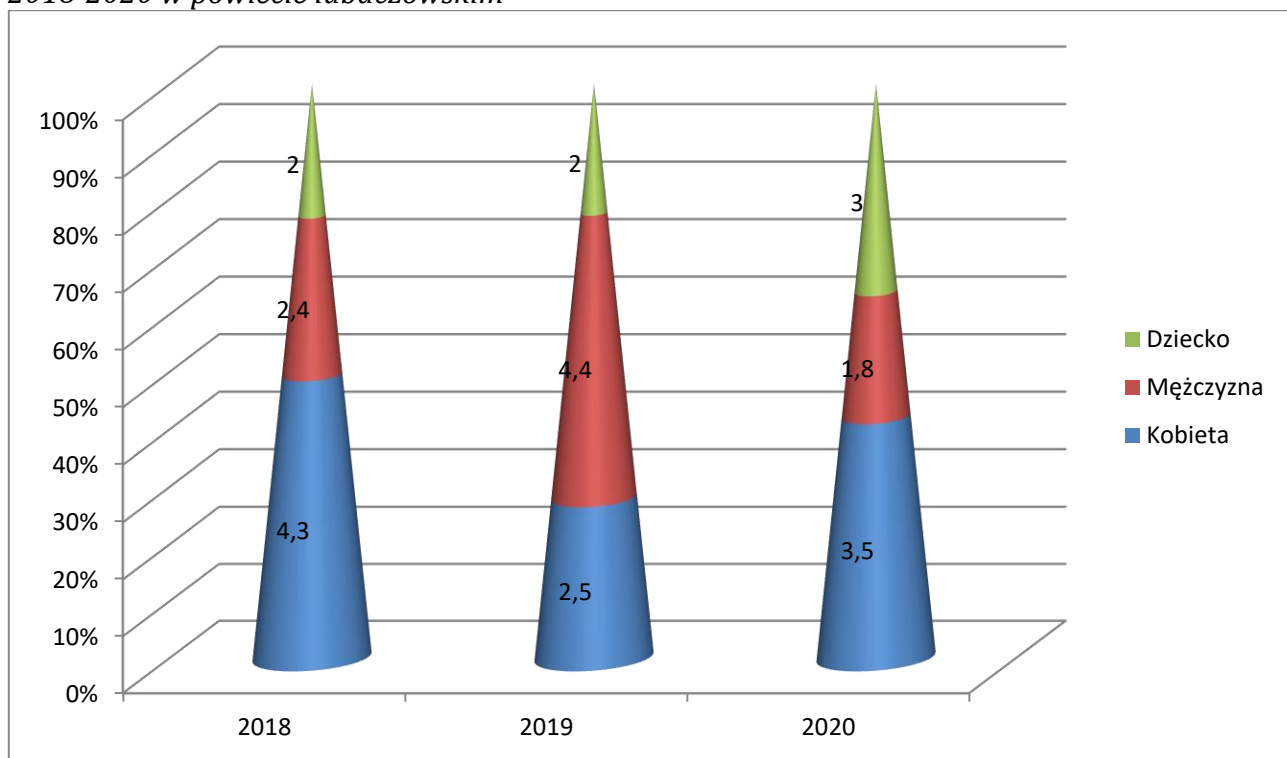
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z OIK w Lubaczowie.

Tabela 11. Dane zbiorcze. Liczba osób dotkniętych przemocą z podziałem na płeć w latach 2018-2020.

Lp.	Rok	Liczba osób dotkniętych przemocą z podziałem na płeć		
		Kobiety	Mężczyźni	Dzieci
1.	2018	166	19	67
2.	2019	155	21	51
3.	2020	110	14	28
Razem		431	54	146

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Powiatowej Policji w Lubaczowie MOPS w Lubaczowie, GOPS w Lubaczowie, MGOPS w Narolu, MGOPS w Cieszanowie, MGOPS w Oleszycach, GOPS w Starym Dzikowie, GOPS W Horyńcu-Zdroju, GOPS w Wielkich Oczach i OIK w Lubaczowie.

Wykres 1. Dane zbiorcze. Liczba osób dotkniętych przemocą z podziałem na płeć w latach 2018-2020 w powiecie lubaczowskim

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Powiatowej Policji w Lubaczowie MOPS w Lubaczowie, GOPS w Lubaczowie, MGOPS w Narolu, MGOPS w Cieszanowie, MGOPS w Oleszycach, GOPS w Starym Dzikowie, GOPS W Horyńcu-Zdroju, GOPS w Wielkich Oczach i OIK w Lubaczowie.

Analizując dane zbiorowe instytucji działających w obszarze wsparcia osób doświadczających przemocy w rodzinie można stwierdzić, że liczba pokrzywdzonych dzieci w powiecie utrzymuje się wciąż na wysokim niepokojącym poziomie. W 2018 r. odnotowano 67 takich przypadków, co stanowiło ok. 27 % wszystkich pokrzywdzonych wyniku przemocy domowej. W 2019 r. stwierdzono 51 przypadków stosowania przemocy wobec dzieci, co stanowiło ok. 22% wszystkich przypadków przemocy domowej. W 2020 r. obserwujemy znaczny spadek liczby pokrzywdzonych dzieci (18% wszystkich ofiar przemocy domowej). Spadek ten jednak podyktowany był raczej sytuacją epidemiologiczną w powiecie (strach przed zarażeniem się wirusem COVID-19, utrudniony dostęp do instytucji działających w obszarze przemocy, izolacja) niż faktyczną liczbą pokrzywdzonych dzieci w wyniku przemocy domowej.

Badanie ankietowe na temat zjawiska przemocy w rodzinie wśród mieszkańców powiatu lubaczowskiego:

W okresie od 1 do 30 listopada 2020 r. przeprowadzono badanie ankietowe na temat zjawiska przemocy w powiecie lubaczowskim. Badaniem objęto 78 mieszkańców powiatu lubaczowskiego, w tym 59 kobiet i 19 mężczyzn.

Na pytanie: **Kto najczęściej jest ofiarą przemocy w rodzinie?** 68 badanych stwierdziło, że jest to kobieta, 10 badanych odpowiedziało, że dziecko.

Na pytanie: **Czy zjawisko przemocy w rodzinie jest zjawiskiem powszechnym w powiecie lubaczowskim?**, 38 badanych nie potrafiło odpowiedzieć na to pytanie, 17 badanych odpowiedziało, że jest zjawiskiem często występującym. 9 badanych odpowiedziało, że przemoc jest zjawiskiem rzadkim, 5 badanych stwierdziło, że przemoc jest zjawiskiem powszechnym.

Na pytanie: **Czy kiedykolwiek zdarzyło się Pani/Panu stosować przemoc wobec członka rodziny?** 60 badanych stwierdziło, że jest nie, 18 badanych odpowiedziało, że tak.

Na pytanie: **Wobec kogo skierowana była przemoc?** 13 osób stwierdziła, że wobec dziecka, 4 osoby odpowiedziały, że wobec żony, 2 osoby, że wobec męża i innej osoby.

Na pytanie: **Czy zdarzyło Pani/Panu stosować kary cielesne wobec dzieci?** 27 badanych stwierdziła, że tak, 49 badanych nie stosowała kar cielesnych wobec dzieci.

Na pytanie: **Czy ofiary przemocy na terenie powiatu lubaczowskiego mogą liczyć na pomoc?** 46 badanych odpowiedziało, że tak, 22 badanych nie potrafiło odpowiedzieć na to pytanie, 11 badanych odpowiedziało, że nie można liczyć na pomoc na terenie powiatu.

Na pytanie: **Z pomocy jakich instytucji mogą liczyć ofiary przemocy?** 48 badanych stwierdziła, że są to OPS-y, 41 badanych wskazała na policję, 19 badanych wskazało na komisję rozwiązywania problemów alkoholowych, 15 odpowiedziało, że z pomocy sądu, 13 badanych odpowiedziało że OIK, 12 badanych wskazało na prokuraturę, 4 badanych o pomoc zwróciłoby się do ośrodków zdrowia, 1 badany uznał, że na pomoc może liczyć ze strony Kościoła, 1 badany nie wiedział z pomocy jakiej instytucji w powiecie mógłby skorzystać z pomocy.

Badanie potwierdza, że społeczeństwo lokalne wciąż jeszcze nie posiada dostatecznej wiedzy na temat skali zjawiska przemocy w rodzinie, jakie występuje w powiecie.

Niepokojące jest to, że dzieci stanowią wciąż liczną grupę osób doświadczających przemocy. Z przeprowadzonego badania wynika, że 17 % badanych stosowała przemoc wobec dziecka, 35 % badanych stosowała kary cielesne. Poważnym problemem jest to, że często rodzice nie traktują stosowanie kar cielesnych jako aktu przemocy, wręcz przeciwnie, uważają kary jako coś naturalnego, jako skuteczną metodę wychowawczą.

Dlatego ważne jest tworzenie i realizowanie programów profilaktycznych mających na celu udzielenie specjalistycznej pomocy zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie.

IV. ZAŁOŻENIA PROGRAMU

1. Cel główny i cele szczegółowe Programu

Cel główny: „Zmniejszenia skali zjawiska przemocy w powiecie lubaczowskim poprzez promowanie i wdrożenie prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych zjawiskiem przemocy rodzinie”.

Cele szczegółowe:

- 1) Propagowanie pozytywnych postaw rodzicielskich i metod wychowawczych poprzez zwieszenie świadomości społeczności lokalnej nt. negatywnych skutków stosowania przemocy wobec dzieci.
- 2) Promocja postaw wolnych od przemocy w szkołach, placówkach opiekuńczo-wychowawczych oraz placówkach wsparcia dziennego.
- 3) Edukacja rodziców/opiekunów w zakresie właściwych postaw rodzicielskich, metod i form wychowania, radzenia sobie w sytuacjach trudnych oraz konsekwencji stosowania przemocy wobec dzieci.
- 4) Podniesienie kompetencji i profesjonalizmu osób pracujących z dziećmi w powiecie w zakresie zwiększenia kompetencji zawodowych, poszerzeniu wiedzy, wymianie doświadczeń oraz budowaniu relacji pomiędzy różnymi służbami pomocowymi.

2. Zadania Programu

Powiatowy Program Służący Działaniom Profilaktycznym w Zakresie Promowania i Wdrożenia Prawidłowych Metod Wychowawczych w Stosunku do Dzieci w Rodzinach Zagrożonych Przemocą w Rodzinie na lata 2021-2025 ma przyczynić się do ograniczenia skali problemu i skutków przemocy domowej w stosunku do dzieci na terenie powiatu lubaczowskiego. Istotnym elementem jest podejmowanie kompleksowych działań ukierunkowanych na promowanie i wdrożenie prawidłowych metod wychowawczych wśród rodziców/opiekunów w stosunku do dzieci oraz zwrócenie uwagi dzieci i młodzieży na problem przemocy domowej.

Tabela 12. Cel szczegółowy nr 1

Propagowanie pozytywnych postaw rodzicielskich i metod wychowawczych poprzez zwiększenie świadomości społeczności lokalnej nt. skutków stosowania przemocy wobec dzieci.					
Zadania realizowane w ramach celu	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Instytucje współpracujące	Źródła finansowania	Wskaźniki	Źródła danych do pomiaru wskaźnika
Akcje informacyjne skierowane do mieszkańców powiatu o przemoc	PCPR w Lubaczowie (OIK)	-Starostwo Powiatowe w Lubaczowie	-Środki własne samorządów	-Liczba zorganizowanych kampanii społecznych	-Sprawozdania -Faktury za wykonanie

w rodzinie i pozytywnych postawach rodzicielskich oraz metodach wychowawczych (kampanie społeczne, materiały informacyjne)		-OPS z terenu powiatu lubaczowskiego -Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Lubaczowie -Policja -Placówki oświatowe -Komisje rozwiązywania problemów alkoholowych	-W ramach projektów konkursowych finansowanych przez MRiPS oraz EFS -Środki z budżetu państwa -Inne środki zewnętrzne	-Liczba opracowanych i rozpowszechnionych materiałów informacyjno-educacyjnych (plakatów, ulotek, broszurek, czasopism itp.) na temat przemocy domowej i pozytywnych postawach rodzicielskich i metod wychowawczych	materiałów informacyjnych -Protokoły odbioru materiałów informacyjno-educacyjnych
--	--	--	---	---	--

Tabela 13. Cel szczegółowy nr 2

Promocja postaw wolnych od przemocy w szkołach, placówkach opiekuńczo-wychowawczych oraz placówkach wsparcia dziennego.					
Zadania realizowane w ramach celu	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Instytucje współpracujące	Źródła finansowania	Wskaźniki	Źródła danych do pomiaru wskaźnika
Organizowanie spotkań, warsztatów mających na celu zwrócenie uwagi dzieci i młodzieży na problem przemocy domowej.	PCPR w Lubaczowie (OIK)	-Starostwo Powiatowe w Lubaczowie -OPS z terenu powiatu lubaczowskiego -Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Lubaczowie -Policja, -Placówki oświatowe -Komisje rozwiązywania problemów alkoholowych	-Środki własne samorządów -W ramach projektów konkursowych finansowanych przez MRiPS oraz EFS -Środki z budżetu państwa -Inne środki zewnętrzne	-Liczba spotkań, warsztatów mających na celu zwrócenie uwagi dzieci i młodzieży na problem przemocy domowej. -Liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w spotkaniach/ warsztatach mających na celu zwrócenie uwagi dzieci i młodzieży na problem przemocy domowej.	-Sprawozdania -Listy obecności -Dzienniki zajęć -Ankieta ex-ante i ankieta ex-post -Dokumentacja zdjęciowa

Tabela 14. Cel szczegółowy nr 3

Edukacja rodziców/opiekunów w zakresie właściwych postaw rodzicielskich, metod i form wychowania, radzenia sobie w sytuacjach trudnych oraz konsekwencji stosowania przemocy wobec dzieci.					
Zadania realizowane w ramach celu	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Instytucje współpracujące	Źródła finansowania	Wskaźniki	Źródła danych do pomiaru wskaźnika
Poradnictwo specjalistyczne (psychologiczne, rodzinne, pedagogiczne)	PCPR w Lubaczowie (OIK)	-Starostwo Powiatowe w Lubaczowie	-Środki własne samorządów -W ramach	-Liczba zorganizowanych spotkań/ warsztatów w zakresie	-Sprawozdania -Listy obecności

w zakresie umiejętności wychowawczych rodziców (spotkania, warsztaty)		-OPS z terenu powiatu lubaczowskiego -Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Lubaczowie -Policja -Placówki oświatowe	projektów konkursowych finansowanych przez MRiPS oraz EFS -Środki z budżetu państwa -Inne środki zewnętrzne	umiejętności wychowawczych rodziców -Liczba rodziców uczestniczących w spotkaniach/warsztatach	-Dzienniki zajęć -Ankieta ex-ante i ankieta ex-post -Dok. zdjęciowa
Wspieranie programów profilaktycznych i edukacyjnych wspierających rodziców w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej w stosunku do dzieci	PCPR w Lubaczowie (OIK)	-Starostwo Powiatowe w Lubaczowie -OPS z terenu powiatu lubaczowskiego -Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Lubaczowie -Policja -Placówki oświatowe -Komisje rozwiązywania problemów alkoholowych	-Środki własne samorządów -W ramach projektów konkursowych finansowanych przez MRiPS oraz EFS -Środki z budżetu państwa -Inne środki zewnętrzne	-Liczba zrealizowanych programów profilaktycznych i edukacyjnych wspierających rodziców w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej	Sprawozdania
Rozpowszechnienie informacji o instytucjach pomocowych działających w obszarze przemocy domowej (ulotki, plakaty, broszurki i tp informacje stronach internetowych)	PCPR w Lubaczowie (OIK)	Starostwo Powiatowe w Lubaczowie -OPS z terenu powiatu lubaczowskiego -Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Lubaczowie -Policja -Placówki oświatowe	-Środki własne samorządów -W ramach projektów konkursowych finansowanych przez MRiPS oraz EFS -Środki z budżetu państwa -Inne środki zewnętrzne	-Liczba opracowanych i rozpowszechnionych materiałów informacyjnych (plakatów, ulotek, broszurki itp.) na temat instytucji udzielających pomocy, -Liczba stron internetowych na których udostępniono informacje na temat instytucji pomocowych	-Sprawozdania -Faktury za wykonanie materiałów inf. -Protokoły odbioru materiałów informacyjno -Strony internetowe

Tabela 15. Cel szczegółowy nr 4

Podniesienie kompetencji i profesjonalizmu osób pracujących z dziećmi w powiecie w zakresie zwiększeniu kompetencji zawodowych, poszerzeniu wiedzy, wymianie doświadczeń oraz budowaniu relacji pomiędzy różnymi służbami pomocowymi.					
Zadania realizowane w ramach celu	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Instytucje współpracujące	Źródła finansowania	Wskaźniki	Źródła danych do pomiaru wskaźnika
Organizowanie warsztatów i szkoleń, dla	PCPR w Lubaczowie	-Starostwo Powiatowe	-Środki własne samorządów	-Liczba zorganizowanych	-Sprawozdania

osób zajmujących się zawodowo przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.	(OIK)	w Lubaczowie -OPS z terenu powiatu lubaczowskiego, -Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Lubaczowie -Policja -Placówki oświatowe	-W ramach projektów konkursowych finansowanych przez MPiPS oraz EFS -Środki z budżetu państwa -Inne środki zewnętrzne	spotkań, warsztatów dla osób zajmujących się zawodowo przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie -Liczba osób zajmujących się zawodowo przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, uczestniczących w szkoleniach i warsztatach -Liczba wydanych zaświadczeń potwierdzających udział w szkoleniu/ warsztatach	-Listy obecności -Dzienniki zajęć -Ankieta ex-ante i ankieta ex-post -Dokumentacja zdjęciowa -Zaświadczenia potwierdzające udział w szkoleniu/ warsztatach -Ankieta ex-ante i ankieta ex-post
--	-------	--	---	--	--

3. Realizatorzy Programu

Realizatorami Powiatowego Programu Służącego Działaniom Profilaktycznym w Zakresie Promowania i Wdrożenia Prawidłowych Metod Wychowawczych w Stosunku do Dzieci w Rodzinach Zagrożonych Przemocą w Rodzinie na lata 2021-2025 w powiecie lubaczowskim są:

- 1) Starostwo Powiatowe w Lubaczowie;
- 2) Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lubaczowie;
- 3) Ośrodek Interwencji Kryzysowej działający przy PCPR w Lubaczowie;
- 4) OPS z terenu Powiatu Lubaczowskiego;
- 5) policja;
- 6) Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Lubaczowie;
- 7) placówki oświatowe;
- 8) komisje rozwiązywania problemów alkoholowych;
- 9) organizacje pozarządowe działające na rzecz rodziny.

4. Zakładane rezultaty Programu.

Program zakłada osiągnięcie następujących rezultatów:

- 1) zmniejszenie skali zjawiska przemocy wobec dzieci na terenie powiatu;
- 2) zwiększenie przez dzieci i młodzież wiedzy na temat przemocy i agresji;
- 3) zwiększenie przez dzieci i młodzież umiejętności korzystania z pomocy innych;
- 4) promowanie metod wychowawczych bez użycia przemocy;
- 5) wzmocnienie rodzin w radzeniu sobie z problemami wychowawczymi;

- 6) wzrost wiedzy i umiejętności rodziców/opiekunów w prawidłowym funkcjonowaniu i radzeniu sobie z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi;
- 7) zwiększenie skuteczności i dostępności pomocy w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej przez rodziców/opiekunów.

5. Adresaci Programu.

Cele i działania zaplanowane do realizacji w ramach niniejszego Programu mają służyć poprawie sytuacji rodzin doznających przemocy domowej jak i ochronie ofiar przemocy w rodzinie w szczególności . Kierowany jest on zarówno do osób doznających jak i sprawców przemocy jak również osób zajmujących się profesjonalnie udzielaniem pomocy osobom uwikłanym w przemoc.

Program skierowany jest przede wszystkim do:

- 1) rodzin i dzieci zagrożonych zjawiskiem przemocy w rodzinie;
- 2) rodzin doświadczających przemocy w rodzinie, w tym ofiar przemocy domowej, w szczególności dzieci;
- 3) rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej;
- 4) rodzin niewydolnych wychowawczo, niezaradnych życiowo, dzieci i młodzieży zagrożonej niedostosowaniem społecznym;
- 5) przedstawicieli władz lokalnych, instytucji i służb wspierających dziecko i rodzinę oraz działających na rzecz przeciwdziałania przemocy;
- 6) rodziców/opiekunów osób doznających przemocy tj. dzieci;
- 7) osób stosujących przemoc;
- 8) świadków przemocy;
- 9) organizacji pozarządowych;
- 10) społeczności lokalnej.

6. Finansowanie Programu

- 1) budżetu samorządu powiatowego;
- 2) budżetu państwa;
- 3) zewnętrznych środków finansowych Unii Europejskiej;
- 4) innych środków zewnętrznych.

7. Monitoring i ewaluacja Programu.

Monitoring polegał będzie na sprawdzaniu postępu założonych rezultatów Programu poprzez wykorzystanie analizy zbieranych danych ilościowych (np. sprawozdania), dotyczących zrealizowanych zadań od podmiotów zaangażowanych w jego realizację przez koordynatora tj. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lubaczowie. Monitoring realizacji założeń Programu odbywać się będzie w sposób ciągły podczas trwania całego Programu.

Program podlegał będzie ewaluacji wewnętrznej i zewnętrznej ex-post: ocena procesu realizacji i/lub efektów Programu, dokonana na podstawie analizy ilościowej i jakościowej założeń i faktycznie osiągniętych wyników, ocena efektów działań i ich stopnia zgodności z założonymi celami, rezultatami, oddziaływaniem, identyfikacja nieprzewidzianych skutków działań i wskazanie kierunków rozwoju. Do ewaluacji Programu zostaną wykorzystane metody: ankieta ex-ante i ankieta ex-post, obserwacja, analiza dokumentów (sprawozdań, protokołów, zaświadczeń, list obecności, dzienników zajęć itp.)

Ewaluacja będzie przeprowadzana do końca stycznia, po zakończeniu każdego roku realizacji Programu. Po zakończeniu całego Programu zostanie przeprowadzona ewaluacja końcowa całego Programu. Ewaluacja prowadzona będzie w celu poprawy jakości realizowanego Programu.

Ocena realizacji Programu w postaci sprawozdania będzie przedstawiana Radzie Powiatu w Lubaczowie przy rocznym sprawozdaniu z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie Lubaczowie (w tym działającym przy nim OIK).

Prowadzenie ewaluacji jest konieczne ze względu na możliwość pojawienia się nowych okoliczności i problemów, których nie można było przewidzieć i zaplanować podczas opracowywania Programu, i które należy wziąć pod uwagę w trakcie jego trwania. Program ma charakter otwarty zarówno w zakresie merytorycznym, jak i czasowym, i w każdym czasie – jeśli zajdzie taka potrzeba może być uzupełniany i zmieniany. Na podstawie wysuniętych wniosków z monitoringu oraz ewaluacji Powiatowego Programu Służącego Działaniom Profilaktycznym w Zakresie Promowania i Wdrożenia Prawidłowych Metod Wychowawczych w Stosunku do Dzieci w Rodzinach Zagrożonych Przemocą w Rodzinie na lata 2021-2025, będą dokonywane ewentualne korekty założeń Programu lub wyznaczenie nowych celów i zadań w zależności od potrzeb.

Zakończenie

Powiatowy Program Służący Działaniom Profilaktycznym w Zakresie Promowania i Wdrożenia Prawidłowych Metod Wychowawczych w Stosunku do Dzieci w Rodzinach Zagrożonych Przemocą w Rodzinie na lata 2021-2025 jest nieodłącznym elementem Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie. Działania związane z realizacją programów profilaktycznych są niemniej ważne niż działania związane z niwelowaniem skutków przemocy w rodzinie. Realizacja Programu profilaktycznego w rodzinie obejmującego promowanie i wdrożenie prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinie zagrożonych przemocą w rodzinie ma na celu przyczynienie się do poprawy stanu bezpieczeństwa rodziny. Program zakłada kompleksowy system wsparcia dla rodzin i dzieci zagrożonych przemocą w rodzinie. Istotnym jego elementem jest koordynacja działań podejmowanych przez powiat na rzecz osób rodzin i dzieci w sferze działań prewencyjnych. Niniejszy Program kładzie nacisk na niwelowaniu skali zjawiska przemocy w powiecie lubaczowskim poprzez udzielanie specjalistycznej pomocy rodzinom i dzieciom narażonym na przemoc domową, poprzez podejmowanie działań profilaktycznych polegających na promowaniu i wdrożeniu prawidłowych metod wychowawczych. Wszelkie działania na rzecz pomocy rodzinie powinny być planowane i wdrażane przez specjalistów z różnych dziedzin będących przedstawicielami różnych instytucji i organizacji. Jednym ze sposobów dotarcia do społeczności lokalnej będzie profesjonalizacja kadr pracujących z rodzinami i dziećmi z w zakresie przeciwdziałania przemocy

Zadaniem Programu jest wprowadzenie w życie działań mających na celu podnoszenie świadomości społecznej na temat przyczyn i skutków przemocy w rodzinie, edukacji społecznej dostarczającej wiedzy na temat przemocy domowej i metodach przeciwdziałania temu zjawisku oraz promowanie metod wychowawczych bez użycia przemocy, także upowszechnianie informacji o możliwościach i formach udzielania pomocy zarówno osobom dotkniętym jak i stosującym przemoc w rodzinie.

Zakładając, że realizacja niniejszego Programu będzie stanowiła wspólny strategiczny plan działań wobec problemu przemocy w rodzinie i będzie przebiegać wielopoziomowo we wszystkich instytucjach i organizacjach zobligowanych do podejmowania działań na rzecz zapobiegania i zwalczania przemocy w rodzinie, oczekuje się, iż przyczyni się on do usprawnienia systemu przeciwdziałania przemocy, ograniczenia zjawiska przemocy i towarzyszących mu innych zjawisk patologicznych oraz poprawy kondycji rodzin w powiecie lubaczowskim.

Spis tabel:

Tabela 1. Liczba osób dotkniętych przemocą domową wykazanych przez policję z podziałem na płeć w latach 2018-2020.....	14
Tabela 2. Liczba osób dotkniętych przemocą w Gminie Miejskiej Lubaczów z podziałem na płeć w latach 2018-2020.....	15
Tabela 3. Liczba osób dotkniętych przemocą w Gminie Wiejskiej Lubaczów z podziałem na płeć w latach 2018-2020.....	15
Tabela 4. Liczba osób dotkniętych przemocą w Gminie Miejsko - Wiejskiej w Narolu z podziałem na płeć w latach 2018-2020.....	16
Tabela 5. Liczba osób dotkniętych przemocą w Gminie Miejsko - Wiejskiej w Cieszanowie z podziałem na płeć w latach 2018-2020.....	16
Tabela 6. Liczba osób dotkniętych przemocą w Gminie Miejsko - Wiejskiej w Oleszycach z podziałem na płeć w latach 2018-2020.....	17
Tabela 7. Liczba osób dotkniętych przemocą w Gminie Stary Dzików z podziałem na płeć w latach 2018-2020.....	17
Tabela 8. Liczba osób dotkniętych przemocą w Gminie Horyniec - Zdrój z podziałem na płeć w latach 2018-2020.....	18
Tabela 9. Liczba osób dotkniętych przemocą w Gminie Wielkie - Oczy z podziałem na płeć w latach 2018-2020.....	18
Tabela 10. Liczba osób dotkniętych przemocą domową z podziałem na płeć objęta wsparciem przez OIK w Lubaczowie w latach 2018-2020.....	19
Tabela 11. Dane zbiorcze. Liczba osób dotkniętych przemocą z podziałem na płeć w latach 2018-2020.....	19
Tabela 11. Cel szczegółowy 1.....	22
Tabela 12. Cel szczegółowy 2.....	23
Tabela 13. Cel szczegółowy 3.....	23
Tabela 14. Cel szczegółowy 4.....	24

Spis wykresów:

Wykres 1. Dane zbiorcze. Liczba osób dotkniętych przemocą z podziałem na płeć w latach 2018-2020.....	20
---	----

Bibliografia:

1. Art. 2 ust. 2 Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 r. (t. j. Dz. U. z 2020 r., poz. 218).
2. J. Mellibruda, *Wybrane problemy patologii życia rodzinnego*, [w:] Strelau J. (red.) Psychologia. Podręcznik akademicki. Jednostka w społeczeństwie i elementy psychologii stosowanej. Gdańsk GWP, 2002.
3. Cyt. za: R. Czerniachowska: Profilaktyka, kompensacja, ratownictwo, pomoc – analiza pojęć i wzajemnych powiązań między nimi. W: Pedagogika społeczna. Red. E. Murynowicz - -ka. T. 1. Warszawa, PWN 2007, s. 113.
4. W.W. Szczęsny: Zarys resocjalizacji..., s. 205–206; Z.B. Gaś: Profilaktyka w szkole. W: Profilaktyka w szkole. Poradnik dla nauczycieli. Red. B. Kamińska-Buśko, J. Szymańska. Warszawa, Centrum Metodyczne Pomocy Psychologiczno-Pedagogicznej 2005, s. 17–18.
5. Agnieszka Kwitok. Przemoc w rodzinie jako źródło zachowań agresywnych młodzieży, str. 5: www.sbc.org.pl.
6. Co to jest przemoc: www.niebieskalinia.info.
7. Rodzaj przemocy: www.niebieskalinia.info.
8. Anna Bakuła „Przemoc w rodzinie”, brok.edu.pl.
9. Dziecko krzywdzone. Teoria, badania, praktyka: www.yadda.icm.edu

